

2025/1014

26.5.2025

KOMISJONI OTSUS (EL) 2025/1014,

16. mai 2025,

millega tehakse Hispaania Kuningriigile Baleaaride osas erand Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 teatavatest sätetest

(teatavaks tehtud numbri C(2025) 3174 all)

(Ainult hispaaniakeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrust (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu, ⁽¹⁾ eriti selle artiklit 64,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL, ⁽²⁾ eriti selle artiklit 66,

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS JA OTSUSE KOHALDAMISALA

- (1) 23. novembril 2020 esitas Hispaania Kuningriik (edaspidi „Hispaania“) komisjonile määruse (EL) 2019/943 artikli 64 ja direktiivi (EL) 2019/944 artikli 66 alusel taotluse Kanaari saarte, Baleaaride, Ceuta ja Melilla kui Pürenee poolsaarest väljaspool asuvate territooriumide (edaspidi ühiselt „poolsaarevälised territooriumid“) puhul erandite tegemiseks (edaspidi „taotlus“).
- (2) Taotluses paluti esialgu teha erandid direktiivi (EL) 2019/944 artiklitest 8 ja 54 ning määruse (EL) 2019/943 artiklitest 3 ja 6, artikli 7 lõikest 1, artikli 8 lõigetest 1 ja 4 ning artiklitest 9, 10, 11, 14–17, 19–27 ja 35–47. Taotluses ei olnud märgitud taotletud erandite kestust.
- (3) 18. märtsil 2021 avaldas komisjon taotluse oma veebisaidil ning kutsus liikmesriike ja sidusrühmi üles esitama märkused 30. aprilliks 2021.
- (4) 17. augustil 2021 ja 16. detsembril 2021 küsis komisjon Hispaanialt eranditaotluse kohta lisateavet. Hispaania vastas 4. oktoobril 2021 ja 17. jaanuaril 2022. Viimati nimetatud vastuses muutis Hispaania oma eranditaotluse ulatust järgmiselt:
 - taotlus teha erand direktiivi (EL) 2019/944 artiklist 8 võeti tagasi kõigi poolsaareväliste territooriumide puhul;
 - taotlus teha erand direktiivi (EL) 2019/944 artiklist 54 võeti tagasi Baleaaride ja Ceuta puhul;
 - Hispaania lisas uue taotluse teha erand direktiivi (EL) 2019/944 artikli 40 lõigetest 4–7 kõigi poolsaareväliste territooriumide puhul;
 - taotlus teha erand määruse (EL) 2019/943 artikli 3 esimese lõigu punktidest d, f, g, h, i, l, m ja q võeti tagasi kõigi poolsaareväliste territooriumide puhul;
 - samuti võttis Hispaania tagasi taotluse, milles ta soovis kõigi poolsaareväliste territooriumide puhul erandit määruse (EL) 2019/943 artikli 16 lõigetest 1 ja 2, artikli 20 lõigetest 1 ja 2, artikli 21 lõigetest 1–6; artikli 22 lõikest 1 (välja arvatud punktid f ja h), artikli 22 lõikest 4 ja artiklitest 35–47.

⁽¹⁾ ELT L 158, 14.6.2019, lk 54, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj>.

⁽²⁾ ELT L 158, 14.6.2019, lk 125, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj>.

— Balearide ja Ceuta puhul taotles Hispaania erandit piiratud ajavahemikuks – kuni nende territooriumide tegeliku integreerimiseni mandriga (mida eeldatavasti ei juhtu enne 2030. aastat).

- (5) Käesolev otsus peaks hõlmama üksnes Balearide, kuna 8. detsembril 2023 võeti vastu komisjoni otsus⁽³⁾ eranditaotluse kohta, mille Hispaania esitas seoses Kanaari saarte poolsaarevälise territooriumiga, ning Hispaania esitatud eranditaotlusi Ceuta ja Melilla poolsaareväliste territooriumide kohta käsitletakse eraldi otsustes.

2. BALEAARID

Balearide elektrivõrk ja -turg

- (6) Balearid (Mallorca, Menorca, Ibiza ja Formentera) moodustavad koos ühe ühendatud võrgu. Hispaania sõnul oli Balearide tarbimine 1996. aastal alla 3 000 GWh (2 856 GWh, lõpptarbijate mõõtmisandmed)⁽⁴⁾. Balearide aastane tarbimine 2023. aastal oli 6 047 GWh, millest 8,7 % (st 526 GWh) kaeti taastuvate energiaallikatega⁽⁵⁾.
- (7) Balearid olid Hispaania mandriosa elektrivõrgust eraldatud kuni 2012. aastani. Varem oli Balearidel kaks elektrivõrku (Mallorca-Menorca ja Ibiza-Formentera), mille võimsus oli vastavalt 1,9 GW ja 0,3 GW. 2012. aasta lõpus ühendati Mallorca-Menorca elektrivõrk kaabli kaudu Hispaania mandriosa võrguga, st loodi 400 MW võrkudevaheline ühendus, samas kui Ibiza-Formentera elektrivõrk jäi eraldatuks. Alates 2018. aasta detsembrist, kui võeti kasutusele Mallorcat Ibizaga ühendav kaabel, on praeguseks integreeritud Mallorca-Menorca-Ibiza-Formentera elektrivõrgud ühendatud selle kaabli kaudu riigi mandriosa elektrivõrguga⁽⁶⁾. See kaabel kattis 2023. aastal ligikaudu 24 % Balearide elektrinõudlusest⁽⁷⁾.
- (8) Ministri 25. veebruari 2019. aasta määruse TEC/212/2019 alusel on 2021.–2026. aasta elektri ülekandevõrgu kavas ette nähtud teine kaabel, mis ühendab Balearide elektrivõrgu Hispaania mandriosa võrguga. Kaabel peaks olema valmis 2030. aastaks (Hispaania esitatud parima hinnangu kohaselt 2029. aastal) ja katma kuni 65 % Balearide elektrivarustusest⁽⁸⁾.
- (9) Hispaania sõnul oli Balearide installeeritud tootmisvõimsus 2021. aasta juunis 1 999,4 MW, millest 91 % (1 819 MW) moodustas soojusenergia tootmine (peamiselt kombineeritud tsükliga gaasiturbiinid, kuna kaks söeküttel töötavat elektrijaama suleti) ja ülejäänud 9 % (180,4 MW) oli taastuvenergia tootmine. Sellega seoses selgitab Hispaania, et riigi mandriosaga võrreldes on taastuvenergia osakaal sellel poolsaarevälisel territooriumil väiksem eelkõige seetõttu, et uue tootmisvõimsuse jaoks ei ole geograafiliselt piisavalt ruumi, vajadus toodetava elektri koormusjaotuse järele on suurem ja energiasalvestusüksuste kättesaadavus on piiratud.
- (10) Hispaania märgib, et Balearid iseloomustab turu väiksus, mis ei võimalda saada kasu mandri elektrivõrkudele omasest mastaabisäästust. Hispaania väidab ka, et Balearide võrgu kütusekulud on suuremad. Balearide ajalooline eraldatus tingib ka suurema vajaduse ülesseatud reservvõimsuse järele.

⁽³⁾ Komisjoni 8. detsembri 2023. aasta otsus (EL) 2024/560, millega tehakse Hispaania Kuningriigile Kanaari saarte osas erand Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 teatavatest sätetest (ELT L, 2024/560, 15.2.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/560/oj>).

⁽⁴⁾ Vt Red Eléctrica 1997. aasta „Informe del Sistema Eléctrico español“ I lisa joonis A1.1. PORTADA.eps (Convertido)-1 (ree.es).

⁽⁵⁾ Evolución demanda | Informes del sistema.

⁽⁶⁾ Ministri 5. novembri määrus TEC/1172/2018, millega määratakse uuesti kindlaks Balearide poolsaarevälise territooriumi eraldatud elektrivõrgud: Orden TEC/1172/2018, de 5 de noviembre, por la que se redefinen los sistemas eléctricos aislados del territorio no peninsular de las Illes Balears y se modifica la metodología de cálculo del precio de adquisición de la demanda y del precio de venta de la energía en el despacho de producción de los territorios no peninsulares. (boe.es).

⁽⁷⁾ Evolución demanda | Informes del sistema.

⁽⁸⁾ Vt Hispaania lõplik ajakohastatud riiklik energia- ja kliimakava 2021–2030, 211d83b7-b6d9-4bb8-b084-4a3bfb4cad3e_en.

- (11) Lisaks märgib Hispaania, et Balearidel kuulub peaaegu kogu soojusenergia tootmine otseselt või kaudselt Endesa S.A.-le. Seetõttu toodab Endesa S.A. sellel poolsaarevälisel territooriumil edaspidigi suurema osa elektrienergiast vaatamata sellele, et taastuvate energiaallikate üha suurem kasutuselevõtt hõlbustab konkureerivate ettevõtjate turuletulekut.
- (12) Hispaania sõnul on nende turu eripärade tõttu elektritootmiskulud suuremad kui mandril ja uute ettevõtjate jaoks ei ole turg atraktiivne. Seetõttu ei ole Balearidel tekkinud ka tõhusat konkurentsi.
- (13) Hispaania väidab, et tõhusa konkurentsi puudumise ja suurte kuludega seotud probleemide tagajärjel ning vaatamata riiklikele meetmetele, mida on võetud konkurentsi edendamiseks ja majanduslike stiimulite loomiseks, et soodustada rajatiste tegevuse tõhusust ja vähendada tootmiskulusid, ei ole olnud võimalik luua mandril eksisteeriva turumehhanismiga sarnast turumehhanismi.
- (14) Lisaks selgitab Hispaania, et poolsaarevälisel territooriumidel, sealhulgas Balearidel toodetav elekter ei kuulu mandriturul rakendatavasse pakkumissüsteemi. Poolsaareväliste territooriumide elektrivõrkude puhul on koormusjaotuse aluseks majanduslik kriteerium: ⁽⁹⁾
- võrguettevõtja järjestab elektrijaamad muutuvkulude alusel majandusliku kasulikkuse järgi kuni nõudlus on kaetud, võttes seejuures arvesse tehnilisi piiranguid ja elektrivarustuse tagamiseks vajalikke reserve;
 - koormusjaotus hõlmab igapäevaseid ja päevasiseid prognoose, samuti kõrvalekaldeid reaajas. Balearide võrgus võetakse jaotamisel arvesse ka mandriga loodud ühenduse kaudu kättesaadava elektrienergia maksimaalset kogust;
 - nõudluse pool (otsetarbija ja tarnija) teavitab võrguettevõtjat iga poolsaarevälise territooriumi elektrivõrgu tuginnõudlusest;
 - kui päeva koormusjaotus on otsustatud, ostab nõudluse pool energiat hinnaga, mis on samaväärne mandril rakendatava pakkumissüsteemi hinnaga.
- (15) Hispaania sõnul võetakse selle mehhanismi puhul arvesse poolsaareväliste territooriumide suuri elektritootmiskulusid ja muid eripärasid ning selle eesmärk on tagada, et Mandri-Hispaaniaga võrreldes suuremad elektritootmiskulud ei mõjutaks poolsaareväliste territooriumide tarbijaid ja tarnijaid, lähtudes piirkondade vahelise solidaarsuse põhimõtetest.
- (16) Lisaks selgitab Hispaania, et poolsaarevälisel territooriumidel ei kasutata elektrienergia tootmisel mitte turupõhise tasustamise süsteemi, vaid reguleeritud tasustamise süsteemi, ja seda kohaldatakse tingimustes, kus hulgimüügiturg ei saa toimida ning kus elektritootmiskulud on geograafilistel ja territoriaalsetel põhjustel suuremad kui Mandri-Hispaanias.
- (17) Hispaania sõnul tagab see mehhanism, et elektrivõrguga ja avaliku sektori eelarvega kaetakse lisakulu, mis tuleneb poolsaareväliste territooriumide suuremate tootmiskulude ja Mandri-Hispaania hinnaga samaväärse elektrihinna vahest, nii et kõik tarbijad maksavad elektrienergia eest sama palju, olenemata sellest, millises võrgus nad seda tarbivad.
- (18) Hispaania märgib, et elektrienergia ülekandmist ja jaotamist reguleeritakse poolsaarevälisel territooriumidel sarnaselt Mandri-Hispaaniaga.
- (19) Seoses jaemüügituruga selgitab Hispaania, et poolsaareväliste territooriumide lõpptarbijatel on õigus valida tarnija samadel tingimustel nagu Mandri-Hispaania lõpptarbijatel. Samuti on haavatavate tarbijate mõiste määratlemisel silmas peetud kogu Hispaaniat ja üldiselt on elektrivarustus kogu riigis ühetaoliselt korraldatud. Sellega seoses märgib Hispaania, et mandri ja muude piirkondade jaeturgude vahel ei ole erinevusi.

⁽⁹⁾ Raamistik on sätestatud 31. juuli 2015. aasta kuninglikus dekreedis 738/2015 (Real Decreto 738/2015, de 31 de julio, por el que se regula la actividad de producción de energía eléctrica y el procedimiento de despacho en los sistemas eléctricos de los territorios no peninsulares) (edaspidi „kuninglik dekreet 738/2015“).

Poolsaareväliseid territooriume käsitleva õigusraamistiku ülevaade

- (20) Hispaania selgitab, et seaduse 24/2013 kohaselt rakendatakse poolsaarevälistel territooriumidel elektrivarustuse suhtes erikorda. Samuti on seaduses sätestatud, et elektriga varustamisel on võimalik saada lisatasu, mis katab poolsaarevälistel territooriumidel elektrienergia tootmise kulude ja nendel territooriumidel elektrienergia müügist saadava tulu vahe. Seadusega 24/2013 on ette nähtud tingimused, mis peavad olema täidetud, et eraldatud võrku ei saaks enam sellisena käsitada, nimelt et poolsaarevälise territooriumi ja mandri vahelise ühenduse võimsus võimaldab poolsaarevälisel territooriumil siseneda mandri tootmisturule ja et on olemas turumehhanismid seal toodetud elektri integreerimiseks.
- (21) Hispaania märgib, et seadus 17/2013 sisaldab üldsätteid poolsaarevälistel territooriumidel elektrivarustuse tagamise ja elektrivõrkude konkurentsi suurendamise kohta ⁽¹⁰⁾.
- (22) Hispaania märgib, et elektrienergia tootmist ja koormuse jaotamist poolsaareväliste territooriumide elektrivõrkudes ning selle tegevuse tasustamist reguleerib üksikasjalikult kuninglik dekreet 738/2015. Tasustamissüsteem põhineb kahel tasukomponendil. Neist üks hõlmab tehtud investeeringuid ja muid püsikulusid ning teine käitamise muutuvkulusid. Sellise tasustamise eesmärk on katta elektritootmise lisakulu poolsaarevälistel territooriumidel. Kuninglikus dekreedis 738/2015 on lisakulu määratletud kui kõikide tootmiskulude ja võrguettevõtja korraldatud koormusjaotuse tulemusena makstud hinna vahe.
- (23) Lisaks on kuningliku dekreediga 738/2015 kehtestatud konkurentsipõhine menetlus uue võimsuse ja uuendatava võimsuse valimiseks.
- (24) Sellega seoses märgib komisjon, et kuninglikus dekreedis 738/2015 sätestatud tasustamismehhanism sai riigibina heakskiidu komisjoni otsuses „SA.42270 Hispaania. Elektritootmine Hispaania poolsaarevälistel territooriumidel“ ⁽¹¹⁾.

3. BALEAARIDE OSAS TAOTLETUD ERANDID

- (25) Baleaaride kohta esitatud eranditaotlus põhineb sellel, et tegemist on väikese ühendatud võrguga direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punkti 43 tähenduses.

3.1. Direktiivi (EL) 2019/944 artikli 66 kohane erand

- (26) Hispaania taotleb erandit direktiivi (EL) 2019/944 artikli 40 lõigetest 4–7 seoses tugiteenuste hankimisega põhivõrguettevõtja poolt.

3.2. Määruse (EL) 2019/943 artikli 64 kohane erand

- (27) Hispaania taotleb Baleaaride osas erandit määruse (EL) 2019/943 järgmistest sätetest:

- turupõhimõtted, mis on sätestatud artikli 3 lõike 1 punktides a, b, c, e, j, k, n, o ja p;
- elektriga kauplemise eeskirjad, mis on sätestatud artiklis 6, artikli 7 lõikes 1, artikli 8 lõigetes 1 ja 4 ning artiklites 9, 10, 11, 14, 15, 16 ja 17;
- võimsusjaotustulu reguleerivad eeskirjad, mis on sätestatud artiklis 19;
- artiklid 14 ja 15, artikli 16 lõiked 3–13, artiklid 17 ja 19, artikli 20 lõiked 3–8, artikli 21 lõiked 7 ja 8, artikli 22 lõike 1 punktid f ja h, artikli 22 lõiked 2, 3 ja 5 ning artikli 25 lõiked 2–4 seoses uute reservvõimsuse mehhanismidega, mis võidakse tulevikus kehtestada;
- artiklid 14–17, 19–27 ja 35–47 seoses kuninglikus dekreedis 738/2015 kindlaks määratud olemasoleva mehhanismiga.

⁽¹⁰⁾ Ley 17/2013, de 29 de octubre, para la garantía del suministro e incremento de la competencia en los sistemas eléctricos insulares y extrapeninsulares.

⁽¹¹⁾ 28. mai 2020. aasta otsus SA.42270 (2016/NN) – Hispaania. Elektritootmine Hispaania poolsaarevälistel territooriumidel, C(2020)3401.

3.3. Taotletud erandite kestus

- (28) Hispaania leiab, et poolsaareväliste territooriumide tegelik integreerimine Pürenee poolsaare elektriturule sõltub energiaühendusest Mandri-Hispaaniaga.
- (29) Balearide kohta selgitab Hispaania, et erandid peaksid kehtima kuni selle territooriumi tegeliku integreerimiseni mandri elektrituruga. Hispaania sõnul ei hõlma tegelik integreerimine mitte ainult uute võrkudevaheliste ühenduste kasutuselevõtmist, vaid ka katsetamise aega ja vajalike regulatiivsete sätete väljatöötamist. Seega taotleb Hispaania erandit vähemalt 2030. aastani.

4. KONSULTEERIMISPERIOODIL SAADUD MÄRKUSED

- (30) Nagu märgiti põhjenduses 3, korraldas komisjon 2021. aasta märtsis ja aprillis avaliku konsultatsiooni.
- (31) Kõik avaliku konsultatsiooni käigus esitatud märkused puudutasid Hispaania taotletud erandit direktiivi (EL) 2019/944 artiklist 54, mis käsitleb energiasalvestussüsteemide omamist, haldamist ja käitamist põhivõrguettevõtja poolt. Nagu on kirjeldatud põhjenduses 4, võttis Hispaania Balearide puhul tagasi taotluse erandi tegemiseks direktiivi artiklist 54.

5. BALEAARE PUUDUTAVA ERANDITAOTLUSE HINDAMINE

5.1. Väike ühendatud võrk

- (32) Vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 64 võib kõnealuse määruse artiklite 3 ja 6, artikli 7 lõike 1, artikli 8 lõigete 1 ja 4, artiklite 9–11, 14–17, 19–27 ja 35–47 ning artikli 51 asjakohastest sätetest teha erandi kahel juhul:
- väikeste isoleeritud süsteemide ja väikeste ühendatud süsteemide puhul, kui liikmesriik suudab tõendada olulisi probleeme, mis mõjutavad nende süsteemide talitlust. Sellisel juhul tuleb erandi suhtes kohaldada tingimusi, mille eesmärk on suurendada konkurentsi ja integreerimist elektrienergia siseturuga;
 - ELi toimimise lepingu artikli 349 kohaste äärepoolseimate piirkondade puhul, mida ilmsetel füüsilistel põhjustel ei ole võimalik ühendada liidu energiaturuga.
- (33) Vastavalt direktiivi (EL) 2019/944 artikli 66 lõike 1 esimesele lõigule võib väikeste ühendatud võrkude ja väikeste eraldatud võrkude puhul teha erandi artiklite 7 ja 8 ning IV, V ja VI peatüki asjakohastest sätetest, kui liikmesriik suudab tõendada suuri probleeme nende süsteemide käitamisest. Direktiivi (EL) 2019/944 artikli 66 lõike 2 teises lõigus on sätestatud, et ELi toimimise lepingu artikli 349 kohaste äärepoolseimate piirkondade puhul, mida ei ole võimalik liidu elektriturudega ühendada, tuleb erandi suhtes kohaldada tingimusi, mille eesmärk on tagada, et erand ei takista üleminekut taastuvenergiale.
- (34) Nii määruse (EL) 2019/943 kui ka direktiivi (EL) 2019/944 kohaselt peab väikesi ühendatud võrke puudutav erand olema ajaliselt piiratud ja kooskõlas tingimustega, mille eesmärk on suurendada konkurentsi ja lõimimist elektrienergia siseturuga. Lisaks tuleb erandiga tagada, et see ei takista ega sega üleminekut taastuvenergiale, paindlikkuse suurendamist, energia salvestamist, elektrimobiilsust ega tarbimiskaja.
- (35) Direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punkti 43 kohaselt on väike ühendatud võrk iga võrk, kus tarbimine oli 1996. aastal väiksem kui 3 000 GWh ja milles rohkem kui 5 % iga-aastasest tarbimisest kaetakse teiste võrkudega loodud ühenduse kaudu.
- (36) Hispaania on selgitanud, et Balearid (Mallorca, Menorca, Ibiza ja Formentera) moodustavad ühe ühendatud võrgu, mille tarbimine oli 1996. aastal alla 3 000 GWh (põhjus 6). Ligikaudu 25 % Balearide elektrinõudlusest kaetakse Hispaania mandriosaga loodud ühenduse kaudu.

- (37) Hispaania esitatud teabe põhjal ja kooskõlas komisjoni otsusega SA.42270 „Hispaania. Elektritootmine Hispaania poolsaarevälisel territooriumidel“ kvalifitseeruvad Balearid väikeseks ühendatud võrguks direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punkti 43 tähenduses.

5.2. Olulised võrgutalitusprobleemid

5.2.1. Olulised võrgutalitusprobleemid

- (38) Seadusandja ei ole määratlenud mõistet „olulised probleemid“, millele on osutatud määruse (EL) 2019/943 artikli 64 lõike 1 punktis a ja direktiivi (EL) 2019/944 artikli 66 lõikes 1. Selline lai sõnastus võimaldab komisjonil kaaluda kõiki väikeste võrkude eriomase olukorraga seotud võimalikke probleeme, tingimusel, et need probleemid on olulised, mitte vähetähtsad. Kõnealused probleemid võivad olla väga erinevad, olenevalt asjaomase võrgu geograafilistest erijoontest, tootmismahust ja tarbimisest, võttes ühtlasi arvesse tehnika arengut (nt elektrienergia salvestamine ja väikesemahuline elektritootmine).
- (39) Varasemates Euroopa Komisjoni otsustes olid lahendust vajanud probleemid seotud sotsiaalse sidususe ja/või võrdsete konkurentsitingimuste säilitamisega maismaaosaga ja saarte vahel olukorras, kus võrgu talitluskindluse tagamiseks oli vaja võtta lisameetmeid või kus mõnel saarel kaasnesid võrreldes maismaaosaga märksa suuremad kulud. Seega ei tohiks sõna „talitus“ tõlgendada kitsalt, näiteks eeldades, et ilma erandita ei oleks võrgu talitluskindlust võimalik tagada. Selle asemel on alati lähtutud sellest, et probleemid võivad hõlmata ka sotsiaal-majanduslikke probleeme vastava võrgu kasutajatele ⁽¹²⁾.
- (40) Lisaks peavad need olulised probleemid olema seotud väikeste eraldatud või väikeste ühendatud võrkude käitamisega. Seega on keeruline ette kujutada põhjendust, mis põhineks üksnes väljaspool võrku esineval mõjul, nt riiklikele toetuskavadele avalduval mõjul. See ei välista kaudse mõju asjakohasust võrgu talitluskindlusele.

5.2.2. Hispaania taotluses kirjeldatud olulised probleemid

- (41) Hispaania juhib tähelepanu mitmele poolsaareväliste territooriumide elektriturgude ja -võrkude talitlusega seotud probleemile, sealhulgas Balearide probleemidele:
- poolsaareväliste territooriumide turu väiksus, mis takistab neil saada kasu mandri elektrivõrgu mastaabisäästust;
 - suuremad kulud, mis on seotud kütusevalikuga, mille tulemuseks on suuremad elektrikulud, kuna suurem osa poolsaarevälisel territooriumidel paiknevast tootmisest toimub gaasi, kivisöe või diislikütuse abil;
 - elektrihaamadega seotud suured investeerimis- ja talitluskulud, mis tulenevad geograafilisest eraldatusest, mis omakorda tuleneb vähesest ühendusest mandriga, ja võrkude väiksusest;
 - suurem vajadus ülesseatud reservvõimsuse järele, mis tuleneb võrkude geograafilisest eraldatusest, kuna võrguühendus on vähene. Eelkõige selgitab Hispaania, et poolsaarevälisel territooriumil peab pöörlev reserv olema suurem, et tagada varustuskindluse normide järgimine. Selline varustuskindluse norm on ülesseatud võimsusest 40–70 % suurem, seda võrreldes mandriosaga, kus vahe on 10 %. See tähendab, et elektrihaamad seisavad märkimisväärsel osal ajast, mistõttu on huvi uude võimsusesse investeerimise vastu väike;
 - uue tootmisvõimsuse rajamise asukoha osas kehtivad keskkonnavalused piirangud nii tavapäraste kui ka taastuvenergia tootmise rajatiste puhul;

⁽¹²⁾ Vt nt komisjoni 14. augusti 2014. aasta otsus (millega tehakse Kreeka Vabariigile erand Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/72/EÜ teatavatest sätetest), kus osutatakse, et saartel on elektritootmine kulukam, kuigi hinnad peavad õigusaktide kohaselt olema samad mis maismaal.

- nõudluse suur hooajalisus, mis on tihedalt seotud Baleaaride turismisektoriga;
 - geograafilise asukoha tõttu on uute ühenduste loomine mandriga kulukas ja vajab investeringuid.
- (42) Hispaania sõnul toovad need väljakutsed ja probleemid kaasa kaks tüüpilist poolsaareväliseid territooriume iseloomustavat probleemi: suuremad elektrikulud ja konkurentsi puudumine elektritootmises.
- (43) Seoses suurte elektritootmiskuludega poolsaarevälistel territooriumidel selgitab Hispaania, et eespool loetletud väljakutsete ja probleemide tõttu on koormusjaotuse kulud sageli Mandri-Hispaania omadest kaks korda suuremad. Hispaania väidab, et poolsaarevälised territooriumid, sh Baleaariid tuleb riigi mandriosa elektriturult välja jätta, et tarbijad saaksid maksta mandril kehtivate hindadega sarnaseid hindu. Hispaania lisab, et enne poolsaareväliste territooriumide integreerimist mandri elektriturule oleks vaja hindamist, tagamaks, et kõrged tootmiskulud nendel territooriumidel ei moonutaks elektri piirhindu mandri elektriturul.
- (44) Seoses konkurentsi puudumisega elektritootmises selgitab Hispaania, et poolsaarevälise territooriumi ajaloolise arengu ja energiasektori vähesel atraktiivsuse tõttu nendes piirkondades täitis traditsiooniliselt kõiki energiavarustusega seotud ülesandeid üksainus kontsern. Seoses Baleaaridega märgib Hispaania, et Endesa S.A.-le kuulub endiselt peaaegu 100 % fossiilkütustel töötavatest elektrijaamadest, mis on kõnealustel territooriumidel peamised tootmisallikad. Seetõttu ei ole Hispaania sõnul Baleaaridel ikka veel tootmistasandil tõhusat konkurentsi ja seda vaatamata jõupingutustele, mis on tehtud konkurentsi edendamiseks, mille tulemusena on territooriumile sisenenud alternatiivse taastuvenergia tootjad.
- (45) Hispaania rõhutab, et suuremate elektritootmiskulude ja tõhusa konkurentsi puudumise tõttu põhjustaks poolsaareväliste territooriumide, sealhulgas Baleaaride integreerimine mandriosa (ja Euroopa) elektriturule, turumoonutusi, ning et see on nii seni, kuni ühendused Hispaania mandriosaga ei ole piisavad, et katta kogu kohalikku nõudlust.
- (46) Lisaks juhib Hispaania tähelepanu raskustele, mis on seotud taastuvenergia kasutuselevõetuga poolsaarevälistel territooriumidel, sealhulgas Baleaaridel. Hispaania selgitab, et enamik saartel tegutsevatest muutliku taastuvenergia jaamadest toodavad elektrit samadel ilmastikutingimustel (seda nähtust nimetatakse korrelatsiooniks). See tähendab, et mida rohkem toodetakse saarte võrkudes taastuvenergiat, seda raskem on järgida varustuskindluse norme. Hispaania sõnul võib selline olukord piirata poolsaarevälistel territooriumidel kasutatavat taastuvenergia kogust.

5.2.3. Hinnang

- (47) Komisjon nõustub Hispaania väitega, et väikeste ühendatud võrkude talitlusega seotud probleemide, poolsaareväliste territooriumide elektritootmissegmendis oleva väga vähesel konkurentsi ja Hispaania mandriosa turuga vähesel ühenduse tõttu ei ole Baleaaridel veel tingimusi täielikult liberaliseeritud elektrienergia hulgimüügituru rajamiseks.
- (48) Seega näib usutav oletada, et Baleaaridel ei ole võimalik ilma riikliku sekkumiseta toimivat hulgimüügiturugu tekitada ning seetõttu ei ole Baleaaridel praegu võimalik rakendada mitmeid forward-, järgmise päeva, päevasiseseid ja tasakaalustavaid turge käsitlevaid sätteid.
- (49) Komisjon võib järeldada, et määruse (EL) 2019/943 ja direktiivi (EL) 2019/944 täielik kohaldamine kõnealuse eranditaotlusega hõlmatud territooriumide suhtes tekitaks olulisi probleeme Baleaaride elektrivõrgu talitluses.
- (50) Komisjon märgib siiski, et Baleaaride olukord muutub niipea, kui ehitatakse ja võetakse kasutusse rohkem ühendusi Hispaania mandriosaga.

5.3. Erandi kohaldamisala

5.3.1. Direktiivi (EL) 2019/944 artikli 40 lõiked 4–7

- (51) Hispaania sõnul takistab tootmissegmendis tõhusa konkurentsi puudumine moonutamata elektriturgude loomist poolsaarevälistel territooriumidel. Nimelt ei võimalda see võrguettevõtjal luua ja korraldada Balearidel tasakaalustamisturgu, sealhulgas hankida turupõhiseid sagedusega mitteseotud tugiteenuseid.
- (52) Komisjon leiab, et põhjendustes 10–13 esitatud põhjused takistavad praegu tasakaalustamisturu loomist ja sagedusega mitteseotud tugiteenuste turupõhist hankimist Balearidel. Seega leiab komisjon, et erandite lubamine direktiivi (EL) 2019/944 artikli 40 lõigetes 4–7 sätestatud kohustustest kooskõlas direktiivi artikliga 66 on põhjendatud.

5.3.2. Määruse (EL) 2019/943 II peatükk: elektrituru üldnormid – artiklid 3 ja 6, artikli 7 lõige 1, artikli 8 lõiked 1 ja 4, artiklid 9, 10 ja 11

5.3.2.1. Taotlus

- (53) Hispaania sõnul takistab tootjate vahelise tõhusa konkurentsi puudumine reguleerimata elektriturgude loomist. Koormusjaotust puudutavad otsused poolsaarevälistel territooriumidel, sealhulgas Balearidel põhinevad tehnilistel ja majanduslikel kriteeriumidel, mille puhul ei ole alati võimalik kohaldada turureegleid. Lisaks selgitab Hispaania, et poolsaarevälistel territooriumidel ei ole hinnakujunduse aluseks mitte nende territooriumide pakkumine ja nõudlus, vaid Mandri-Hispaania pakkumine ja nõudlus; selle eesmärk on vältida olukorda, kus poolsaareväliste territooriumide tarbijad peavad kandma nendel territooriumidel elektritootmisega kaasnevaid lisakulusid.
- (54) Seega taotleb Hispaania erandit järgmistest määruse (EL) 2019/943 artikli 3 esimese lõigu sätetest:
- punktidest a, b, o ja p, kuna Hispaania sõnul ei saa hinnad asjaomastel turgudel vabalt kujuneda pakkumise ja nõudluse alusel ning neil territooriumidel ei ole forvardturge. Hispaania märgib lisaks, et Balearide ja riigi mandriosa vaheline piiratud ühendusvõimsus seda olukorda ei muuda;
 - punktist c, kuna Hispaania leiab, et paindliku tootmise ja nõudluse arengut soodustavad turureeglid ei pruugi olla neil territooriumidel kohaldatavad;
 - punktidest e ja k, kuna Hispaania sõnul ei vastuta elektritootjad oma toodetud elektrenergia müügi eest (selle asemel on võrguettevõtjale tehtud ülesandeks otsustada, millised elektrijaamad koormusjaotuses osalevad) ja nad ei saa esitada ühispakkumisi;
 - punktist j, kuna Hispaania leiab, et kõnealuse territooriumi energiasalvestusstrateegia võib eeldada energia salvestamise käsitlemist prioriteedina, mitte teiste tootmisüksustega võrdsetel alustel;
 - punktist n, mille kohta Hispaania märgib, et põhimõtteliselt võivad elektritootjad otsused turule siseneda või sealt väljuda põhineda ettevõtjate hinnangul oma tegevuse majanduslikule ja rahalisele kasulikkusele, kuid praktikas ei ole tootmisettevõtjatel võimalik süsteemis osaleda, kui neile ei ole tagatud tootmiskulude katmist võimaldavad reguleeritud maksed.
- (55) Seoses artikliga 6, artikli 7 lõikega 1, artikli 8 lõigetega 1 ja 4 ning artiklitega 9, 10 ja 11 rõhutab Hispaania, et kuigi poolsaarevälise territooriumi elektrivõrgus rakendatakse koormusjaotust, mis toimib sarnaselt liidu elektriturgudel toimuva koormusjaotusega, näiteks igapäevast ja päevasisest koormuse jaotamist, kujutab see endast reguleeritud süsteemi. Ostuhind põhineb mandri elektrihinnal, mitte tunnustatud kuludel, mis tootjatel tekivad elektri tootmisel, sealhulgas tasakaalustamisteenuste osutamisel. Selle põhjal taotleb Hispaania erandit määruse (EL) 2019/943 artikli 6, artikli 7 lõikest 1, artikli 8 lõigetest 1 ja 4 ning artiklitest 9, 10 ja 11, kuna poolsaarevälistel territooriumidel, sealhulgas Balearidel, puudub tasakaalustamisturg ning Hispaania mandriosaga ühenduse väiksuse tõttu ei ole võimalik ühendada asjaomast turgu liidu järgmise päeva ja päevasiseste turgudega.

- (56) Seoses määruse (EL) 2019/943 artikli 7 lõikega 1 ning artikli 8 lõigetega 1 ja 4 märgib Hispaania, et poolsaareväliste territooriumide isoleerituse tõttu korraldatakse seal koormusjaotust mandri ja liidu turgudest sõltumatult (välja arvatud see, et energia ostuhinna puhul lähtutakse mandri hinnast) ning koormusjaotuse aluseks on tunnigraafikud.
- (57) Samuti leiab Hispaania eespool esitatu alusel, et forvardturgude integreerimine, tehnilised pakkumispriid ja saamata jäänud energia hind, millele on osutatud määruse (EL) 2019/943 artiklites 9–11, ei ole poolsaarevälistel territooriumidel korraldatava koormusjaotuse puhul kohaldatavad.

5.3.2.2. Hinnang

- (58) Seoses taotlusega teha erand määruse (EL) 2019/943 artikli 3 esimesest lõigust leiab komisjon järgmist:
- põhjendustes 10–13 esitatud põhjustest võib järeldada, et kuna Baleaaride elektri hinnad ei kujune mitte turupõhiselt, vaid nende aluseks on spetsiaalne reguleeritud mehhanism, mille kohaselt võrguettevõtja korraldab tootmise koormusjaotuse iga poolsaarevälise territooriumi puhul, on erand määruse (EL) 2019/943 artikli 3 esimese lõigu punktidest a, b, e ja k põhjendatud;
 - põhjendustes 10–13 esitatud põhjustest võib järeldada, et kuna Baleaaridel forvardturgu ei ole ning võrguettevõtja korraldatav koormusjaotus hõlmab nädala-, päeva- ja päevasisesid prognoose ja kõrvalekaldeid reaajas, on põhjendatud ka erand määruse (EL) 2019/943 artikli 3 esimese lõigu punktidest o ja p;
 - kuigi praegune reguleeritud süsteem ja Baleaaride eripärad võivad pärssida paindlikuma tootmise, vähese CO₂ heitega tootmise ja paindlikuma nõudluse arengut, on turureeglite kohaldamine siiski vajalik, et ergutada seda arengut nii palju kui võimalik. Seetõttu leiab komisjon, et erand määruse (EL) 2019/943 artikli 3 esimese lõigu punktist c ei ole põhjendatud;
 - määruse (EL) 2019/943 artikli 3 esimese lõigu punkt j ei takista Baleaaridel energia salvestamise projektide eelistamist, näiteks juhul, kui neid projekte peetakse Baleaaride varustuskindluse tagamiseks parimaks võimaluseks. Seetõttu leiab komisjon, et erand määruse (EL) 2019/943 artikli 3 esimese lõigu punktist j ei ole põhjendatud;
 - mis puudutab määruse (EL) 2019/943 artikli 3 esimese lõigu punkti n, siis ettevõtja sisenemine elektritootmisturule või sealt väljumine peaks sõltuma selle ettevõtja hinnangust majanduslikule ja rahalisele kasulikkusele, milles võetakse arvesse võimalust saada põhjendustes 16 ja 17 osutatud reguleeritud tasu. Seega ei ole erand määruse (EL) 2019/943 artikli 3 esimese lõigu punktist n Baleaaride puhul põhjendatud.
- (59) Mis puudutab taotletud erandit määruse (EL) 2019/943 artiklist 6, artikli 7 lõikest 1, artikli 8 lõigetest 1 ja 4 ning artiklites 9, 10 ja 11, siis need sätted käsitlevad forvard-, järgmise päeva ja päevasisesele turule ning tasakaalustamisturgudele esitatavaid nõudeid. Hispaania esitatud teabest nähtub, et võttes arvesse Baleaaride elektrivõrkude eripära, ei saa neid turge sellel territooriumil tõhusalt rakendada (põhjendused 10–13). Seetõttu leiab komisjon, et nendest sätetest erandi tegemine on põhjendatud.

5.3.3. Määruse (EL) 2019/943 III peatükk: võrgujuurdepääs ja ülekandevõime piiratuse juhtimine – artiklid 14–17 ja artikkel 19

5.3.3.1. Taotlus

- (60) Hispaania selgitab, et artiklites 14–16 ja artiklis 19 sätestatud nõudeid ei saa poolsaarevälistel territooriumidel kohaldada, sest põhivõrguettevõtja korraldab tootmise koormusjaotuse igas asjaomase territooriumi elektrivõrgus ja need võrgud ei moodusta omavahel seotud pakkumispriirkondi. Koormusjaotuse puhul võetakse arvesse Hispaania mandriosa ja Baleaaride vaheliste ühenduste kaudu üle kantud energiat. Energiavarustuse tagamiseks korraldab põhivõrguettevõtja nende ühenduste ülekandevõime piiratuse korral olemasoleva tootmisvõimsuse koormusjaotuse ümber, lähtudes peamiselt tehnilistest kriteeriumidest. Hispaania selgitab ka, et kuna poolsaarevälised territooriumid ei moodusta eraldi pakkumispriirkondi, puudub piirkonnaülene võimsuse turg ja seega ei teki võimsusjaotustulu.

5.3.3.2. Hinnang

- (61) Erandid määruse (EL) 2019/943 artikli 7 lõikest 1 ja artikli 8 lõikest 1 toovad kaasa selle, et Balearide elektrivõrgud ei osale järgmise päeva ja päevasisestel integreeritud turgudel. Seetõttu ei kohaldata Balearide suhtes tingimata teatavaid sätteid, mis on seotud nende turgude toimimisega.
- (62) Määruse (EL) 2019/943 artiklites 14–17 ja artiklis 19 käsitletakse pakkumispäirkondi ning võimsuse ja ülekandevõime piiratud juhtimist pakkumispäirkondade vahel. Sellega seoses märgib komisjon, et kuigi praegu moodustavad Balearid koos Mandri-Hispaania ja teiste poolsaareväliste territooriumidega ühtse pakkumispäirkonna, võib olukord tulevikus, kui kohaldatakse artikleid 14 ja 15, muutuda. Seevastu artikli 16 lõigete 3–13 ning artiklite 17 ja 19 sätteid Balearide suhtes tegelikult ei kohaldata, kuna Balearid ei moodusta eraldi pakkumispäirkonda. Sellest järeldub, et erand määruse (EL) 2019/943 artiklites 14 ja 15, artikli 16 lõigetes 3–13 ning artiklites 17 ja 19 sätestatud nõuetest ei ole põhjendatud.
- (63) Balearide puhul kohaldatakse määruse (EL) 2019/943 artikli 16 lõikeid 1 ja 2, mis sisaldavad ülekandevõime piiratud juhtimise üldpõhimõtteid, sest nende põhimõtetega tagatakse turuosalistele, et põhivõrguettevõtja lahendab ülekandevõime piiratud probleeme mittediskrimineerivalt ja turupõhiselt ning kasutab tehingute piiramist ainult hädaolukordades. Seetõttu leiab komisjon, et erand määruse (EL) 2019/943 artikli 16 lõigetest 1 ja 2 ei ole põhjendatud.

5.3.4. Määruse (EL) 2019/943 IV peatükk: ressursside piisavus – artikli 20 lõiked 3–8, artikli 21 lõiked 7 ja 8, artikli 22 lõike 1 punktid f ja h, artikli 22 lõiked 2, 3 ja 5 ning artikli 25 lõiked 2–4

5.3.4.1. Taotlus

- (64) Hispaania selgitab, et poolsaareväliste territooriumide geograafilise isoleerituse tõttu ja kuna ühendus mandriosaga on väike või puudub, hindab võrguettevõtja iga territooriumi puhul ressursside piisavust eraldi ning neid hindamisi ei integreerita Euroopa ressursside piisavuse hindamisse ega Mandri-Hispaania ressursside piisavuse hindamisse. Seetõttu leiab Hispaania, et mõned IV peatüki sätted ei ole poolsaareväliste territooriumide puhul kohaldatavad. Hispaania rõhutab siiski, et kehtivate riiklike eeskirjade eesmärk on võimaluste piires tagada poolsaareväliste territooriumide ja mandrituru võrdne kohtlemine, näiteks varustuskindluse taseme või ressursside piisavuse hindamise meetodika osas.
- (65) Hispaania väidab, et poolsaarevälistel territooriumidel tagatakse ressursside piisavus uue võimsuse jaotamise erimehhanismiga, mis on sätestatud kuninglikus dekreedis 738/2015 ja mida on kirjeldatud põhjendustes 22–24. Hispaania leiab, et see mehhanism tuleks säilitada, võttes arvesse poolsaareväliste territooriumide ainulaadsust, ja taotleb seega erandit artikli 20 lõigetest 3–8, artikli 21 lõigetest 7 ja 8, artikli 22 lõike 1 punktidest f ja h, artikli 22 lõigetest 2, 3 ja 5 ning artikli 25 lõigetest 2–4.
- (66) Hispaania väidab, et poolsaarevälistel territooriumidel läbi viidavad ressursside piisavuse hindamised on määruse (EL) 2019/943 artikli 20 lõigetes 1 ja 2 sätestatud põhimõtetega kooskõlas. Lisaks selgitab Hispaania, et kui tehakse kindlaks piisavusega seotud probleemid, kasutatakse nende lahendamiseks konkurentsipõhist pakkumismenetlust (nagu on sätestatud kuninglikus dekreedis 738/2015), millele lisandub taastuvenergiavõimsuse pakkumiste hindamine. Tegemist on menetlustega, mille puhul määruse (EL) 2019/943 artikli 20 lõigetes 3–8 sätestatud nõudeid ei saa Hispaania sõnul kohaldada.
- (67) Hispaania selgitab, et määruse (EL) 2019/943 artikli 21 lõigete 7 ja 8 sätted ei ole kuninglikus dekreedis 738/2015 sätestatud mehhanismiga kooskõlas. Samas kinnitab ta, et võimalike tulevaste uute reservvõimsuse mehhanismide suhtes hakatakse kohaldama määruse artikli 21 lõigetes 7 ja 8 sätestatud nõudeid.
- (68) Hispaania märgib, et kuninglikus dekreedis 738/2015 sätestatud mehhanism ei vasta ka määruse (EL) 2019/943 järgmistele sätetele:
- artikli 22 lõike 1 punkt f, mille kohaselt tuleb tasu määrata kindlaks konkurentsipõhise protsessi kaudu: Hispaania sõnul ei põhine olemasoleva mehhanismi kohane tasu mitte konkurentsipõhisel protsessil, vaid võrdlusaluseks oleval rajatisel, et ergutada tõhusust;

- artikli 22 lõike 1 punkt h, milles kohaselt peavad reservvõimsuse mehhanismid olema avatud kõikidele ressurssidele, mis suudavad tagada nõutava tehnilise taseme: Hispaania sõnul kohaldatakse seda mehhanismi ainult koormusjaotuses osalevate rajatiste suhtes;
- artikli 22 lõige 2, milles on sätestatud strateegiliste reservide ülesehitusele esitatavad nõuded: Hispaania sõnul viidatakse selles sättes tasakaalustamisturgudele, mida poolsaarevälistel territooriumidel ei eksisteeri;
- artikli 22 lõige 3, millega kehtestatakse täiendavad nõuded muudele reservvõimsuse mehhanismidele kui strateegilised reservid: Hispaania sõnul ei vasta olemasolev mehhanism nendele nõuetele, sest kättesaadavuse eest makstav hind ei võrdsustu nulliga, kui pakutav võimsus on piisav, kuna hind ei ole seotud üksnes võimsusega ja võimsuskohustused ei ole ülekantavad;
- artikli 22 lõige 4, mis sisaldab reservvõimsuse mehhanismide puhul CO₂ heite piirnormidele esitatavaid nõudeid: Hispaania sõnul ei sisalda praegune mehhanism sedalaadi nõudeid, kuid võimaldab kehtestada tehnilisi piiranguid;
- artikli 22 lõige 5, milles nõutakse 4. juulil 2019 kohaldatud reservvõimsuse mehhanismide kohandamist.

(69) Hispaania selgitab, et poolsaareväliste territooriumide varustuskindluse normid ei vasta määruse (EL) 2019/943 artikli 25 lõike 3 nõuetele, kuna neis ei võeta arvesse uue turule siseneja kulu. Hispaania lisab, et isegi kui need normid oleksid samad, võivad nende kohased rangemad väärtused kujuneda erineva kiirusega, ja taotleb seetõttu erandit määruse (EL) 2019/943 artikli 25 lõigetest 2–4.

5.3.4.2. Hinnang

- (70) Määruse (EL) 2019/943 artiklis 20 käsitletakse ressursside piisavust elektrienergia siseturul ning selles on sätestatud liikmesriikide kohustused, mis puudutavad seda, kuidas jälgida ressursside piisavust ja kuidas tegutseda ressursside piisavusega seotud probleemide tuvastamise korral; nimelt tuleb töötada välja rakenduskava, mille eesmärk on muu hulgas kõrvaldada regulatiivsed moonutused, tagada tasakaalustamisteenuste turupõhine hankimine või kaotada reguleeritud hinnad. Komisjon märgib, et kooskõlas määruse (EL) 2019/943 artikli 20 lõigetega 3 ja 4 on Hispaania riigiabi menetluse osana juba välja töötanud ja esitanud komisjonile rakenduskava. Kooskõlas määruse (EL) 2019/943 artikli 20 lõikega 5 esitas komisjon 13. märtsil 2024 arvamuse Hispaania rakenduskava kohta. Seetõttu leiab komisjon, et erand määruse (EL) 2019/943 artikli 20 lõigetest 3–8 ei ole põhjendatud.
- (71) Määruse (EÜ) nr 2019/943 artikli 21 lõige 7 jäeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/1747⁽¹³⁾ välja. Seetõttu ei kohaldata seda enam asjaomase poolsaarevälise territooriumi suhtes. Seoses taotlusega teha erand määruse (EL) 2019/943 artikli 21 lõikest 8⁽¹⁴⁾ märgib komisjon, et kuigi selles sättes ei ole enam täpsustatud, et reservvõimsuse mehhanismid peavad olema ajutised, on selles sätestatud, et komisjon võib reservvõimsuse mehhanisme heaks kiita kuni kümneks aastaks. Lisaks ei ole võimalik ennustada Baleaaride elektrivõrgu arengut aja jooksul. Seetõttu peaks kuninglikus dekreedis 738/2015 sätestatud reguleeritud tasustamise mehhanismi kohaldamise kestus piirduma ajavahemikuga kuni 31. detsembrini 2025, nagu kiideti heaks riigiabi juhtumi SA.42270 kohta tehtud otsuses.
- (72) Määruse (EL) 2019/943 artiklis 22 on sätestatud reservvõimsuse mehhanismide ülesehituse suhtes kohaldatavad põhimõtted. Komisjon leiab, et erand määruse (EL) 2019/943 artikli 22 lõike 1 punktidest f ja h, mida kohaldataks pärast seda, kui lõpeb reguleeritud tasustamise mehhanismi kehtivusaeg, mis on sätestatud riigiabi juhtumi SA.42270 kohta tehtud otsuses, võiks takistada üleminekut taastuvenergiale, paindlikkuse suurendamist, energia salvestamist, elektrimobiilsust ja tarbimiskaja, kuna kõnealuste sätete eesmärk on võimaldada tehnoloogia kõigi liikide konkurentsipõhist osalemist. Seetõttu leiab komisjon, et erand artikli 22 lõike 1 punktidest f ja h ei ole põhjendatud. See ei tohiks piirata kohustusi ja lepinguid, mis on võetud ja sõlmitud Baleaaride suhtes kuninglikus dekreedis 738/2015 sätestatud tasustamismehhanismi alusel, mis kiideti heaks riigiabi juhtumi SA.42270 kohta tehtud otsusega.

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1747, millega muudetakse direktiive (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 seoses liidu elektrituru korralduse parandamisega (ELT L, 2024/1747, 26.6.2024, ELI:<http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj>).

⁽¹⁴⁾ Muudetud määrusega (EL) 2024/1747.

- (73) Hispaania esitatud teabe põhjal (põhjendus 68) leiab komisjon, et erand määruse (EL) 2019/943 artikli 22 lõikes 2 sätestatud nõuetest on põhjendatud, kuna strateegiliste reservide ülesehituse erinõuded on lahutamatult seotud hästi toimiva tasakaalustamisturu loomisega. Seevastu ei ole erand määruse (EL) 2019/943 artikli 22 lõikest 3 põhjendatud, sest reservvõimsuse mehhanismide ülesehituse erinõuded on mõeldud selleks, et kohaldada neid piisavalt arenenud tasakaalustamisturust sõltumatult.
- (74) Seoses taotlusega teha erand määruse (EL) 2019/943 artikli 22 lõikest 5 leiab komisjon, et erand ei ole põhjendatud, kuna kõnealuse määruse artikli 22 lõiget 5 ei kohaldata reservvõimsuse mehhanismide suhtes, mis kiideti heaks pärast 4. juulit 2019.
- (75) Seoses määruse (EL) 2019/943 artikli 22 lõikega 4, milles on sätestatud CO₂ heite piirnormidele esitatavad nõuded reservvõimsuse mehhanismide puhul, leiab komisjon, et võttes arvesse Balearide elektrivõrgu väiksust, uute tootmisvõimsuste jaoks vajalike keskkonnavalude saamisega seotud piiranguid ja suuremat vajadust koormusjaotusega tootmise järele, et tagada varustuskindlus ja taastuvate energiaallikate integreerimine Balearide elektrivõrku, ei ole need CO₂ heite piirnormide nõuded kohaldatavad praeguse reguleeritud tasustamise mehhanismi puhul, mis kiideti heaks riigibijuhtumi SA.42270 kohta tehtud otsusega. Komisjon leiab, et erand määruse (EL) 2019/943 artikli 22 lõikest 4, mida kohaldataks pärast seda, kui lõpeb reguleeritud tasustamise mehhanismi kehtivusaeg, mis on sätestatud riigibijuhtumi SA.42270 kohta tehtud otsuses, võiks takistada üleminekut taastuenergiale, paindlikkuse suurendamist, energia salvestamist, elektrimobiilsust ja tarbimiskaja, kuna kõnealuste sätete eesmärk on võimaldada tehnoloogia kõigi liikide konkurentsipõhist osalemist. Seetõttu leiab komisjon, et erand määruse (EL) 2019/943 artikli 22 lõikest 4 ei ole põhjendatud. See ei tohiks piirata kohustusi ja lepinguid, mis on võetud ja sõlmitud Balearide suhtes kuninglikus dekreedis 738/2015 sätestatud tasustamismehhanismi alusel, mis kiideti heaks riigibijuhtumi SA.42270 kohta tehtud otsusega.
- (76) Hispaania esitatud selgituste alusel (vt põhjendus 69) leiab komisjon, et määruse (EL) 2019/943 artikli 25 lõigetest 2–4 erandi tegemine Balearide elektrivõrgu käitamisega seoses ei ole põhjendatud. See ei tohiks piirata kohustusi ja lepinguid, mis on võetud ja sõlmitud Balearide suhtes kuninglikus dekreedis 738/2015 sätestatud tasustamismehhanismi alusel, mis kiideti heaks riigibijuhtumi SA.42270 kohta tehtud otsusega.

5.3.5. *Erand määruse (EL) 2019/943 artiklitest 14–17, 19–27 ja 35–47 kuninglikus dekreedis 738/2015 sätestatud mehhanismi puhul*

- (77) Oma taotluses, mida Hispaania täiendas 17. jaanuaril 2022 teistkordselt saadetud selgitustega, märkis Hispaania, et kuningliku dekreediga 738/2015 kehtestatud mehhanismi kohaldamiseks on vaja erandit määruse (EL) 2019/943 artiklitest 14–17, 19–27 ja 35–47. Komisjon leiab, et nii ulatuslik erand ei ole kõnealuse mehhanismi kohaldamise tagamiseks vajalik. Komisjon on seisukohal, et põhjendatud on ainult eelmistes jagudes nimetatud erandid.

5.4. **Taastuenergiale ülemineku, paindlikkuse suurendamise, energia salvestamise, elektrimobiilsuse ja tarbimiskaja takistamise puudumine**

- (78) Vastavalt määruse (EL) 2019/943 artikli 64 lõike 1 viiendale lõigule ja direktiivi (EL) 2019/944 artikli 66 lõikele 2 tuleb erandiotsusega tagada, et see ei takista üleminekut taastuenergiale, paindlikkuse suurendamist, energia salvestamist, elektrimobiilsust ega tarbimiskaja.
- (79) Mis puudutab taastuenergiale üleminekut, paindlikkuse (sealhulgas tarbimiskaja) suurendamist ja energia salvestamist, siis on oluline märkida, et hästi toimivad forward-, järgmise päeva, päevasisesed ja tasakaalustamisturud peaksid kooskõlas määruses (EL) 2019/943 ja direktiivis (EL) 2019/944 sätestatud nõuetega andma vajalikke signaale koormuse jaotamiseks ja investeerimiseks, et maksimeerida vastava tehnoloogia potentsiaalset arengut. Näiteks tarbimiskaja, mille saab aktiveerida perioodidel, mil Balearide elektrivõrgud on surve all, oleks põhimõtteliselt lihtsam arendada võrgus, kus nõudlushinnad kajastavad tootmise tunnipõhist olukorda Balearidel, mitte mandril. See ei takista automaatselt tarbimiskaja ega muude paindlikkuse vormide arengut praeguse õigusraamistiku piires. Samas ei saa välistada erandiotsuse võimalikku negatiivset mõju sellisele potentsiaalsele arengule.

- (80) Teisalt ei ole määruse (EL) 2019/943 artikli 64 kohaselt nõutav, et erandiotsused suurendaksid paindlikkuse või energia salvestamise potentsiaali. Kõnealuse määruse artikli 64 kohaselt tehtava erandi eesmärk on üksnes tagada, et see ei takistaks sellist üleminekut. Teisisõnu ei tohi erand takistada arengut, mis erandi puudumisel loomulikult teel toimuks. On ebatõenäoline, et erandi puudumisel areneksid Baleaaride elektrisüsteemides hästi toimivad forward-, järgmise päeva, päevasisesed ja tasakaalustamisturud. Selle põhjuseks on talitlusega seotud raskused poolsaarevõrgu territooriumidel, väga vähene konkurents tootmissegmendis ja riigi mandriosa turuga loodud ühenduse väiksus, nagu on kirjeldatud 2. jaos. Samas tuleb aga tagada, et kui toimivate hulgiturude arenguks on tingimused olemas, kaotatakse erandid järk-järgult. Seepärast näeb komisjon käesoleva otsusega ette erandi kehtivusaja piirangu ja ranged tingimused erandi pikendamiseks, nagu on sätestatud allpool punktis 5.5.
- (81) Erandil ei näi olevat märgatavat mõju elektromobiilsusele.

5.5. Erandi kestus ja tingimused, mille eesmärk on suurendada konkurentsi ja lõimumist elektrienergia siseturuga

- (82) Määruse (EL) 2019/943 artiklis 64 ja direktiivi (EL) 2019/944 artiklis 66 on ühendatud võrkude kohta sõnaselgelt sätestatud, et erand peab olema ajaliselt piiratud ja et sellele tuleb kohaldada tingimusi, mille eesmärk on suurendada konkurentsi ja lõimumist elektrienergia siseturuga.
- (83) Määruses (EL) 2019/943 ja direktiivis (EL) 2019/944 on sätestatud kohustuslik piirang mitmel eesmärgil. Esiteks eeldatakse neis õigusaktides, et kõigi siseturul esinevate olukordade suhtes on võimalik kohaldada üldist õigusraamistikku ning et selline üldine kohaldamine on ühiskonna huvides. Kuigi määruse (EL) 2019/943 artiklis 64 tunnistatakse, et konkreetsetes olukordades võib olla vaja erandeid, võivad need erandid suurendada kogu süsteemi keerukust ja takistada turuintegratsiooni ka naaberpiirkondades. Peale selle lähtutakse erandi tegemise põhjendamisel üldjuhul vastaval ajal kehtivast tehnilisest ja õigusraamistikust ning asjaomase võrgu topoloogiast. Need olukorrad võivad alati muutuda. Lisaks on oluline, et turuosalisel oleksid õigusaktides tehtavatest muudatustest piisavalt varakult teadlikud. Seega peavad kõik erandid olema ajaliselt piiratud.
- (84) Uued kaablid, mis suurendavad ühendust Baleaaride ja Hispaania mandriosa vahel, võetakse eeldatavasti kasutusele 2030. aasta lõpuks. Kui need kaablid hakkavad toimima, tuleks muuta selle territooriumi suhtes kohaldatavat õigusraamistikku, ühendada see territoorium mandri elektrituruga ja järk-järgult kaotada taotletud erandid. Hispaania väidab, et kui kaablid on kasutusele võetud, on vaja lisaaega, et kaasata need territooriumid riigi mandriosa turu eeskirjade kohaldamisele ning teha vajalikke regulatiivseid muudatusi ja katsetusi. Sellest tulenevalt taotleb Hispaania Baleaaridele erandite tegemist vähemalt kuni 2030. aastani.
- (85) Hispaania esitatud põhjustel peab komisjon proportsionaalseks teha Baleaaridele erandid kuni 12 kuuks pärast uue kaabli kasutuselevõttu.
- (86) Tagamaks, et taotletud erandid kaotatakse järk-järgult õigel ajal kuue kuu jooksul pärast Baleaaride ja Hispaania mandriosa vaheliste uute kaablite kasutuselevõttu, peab Hispaania esitama komisjonile selge kava, milles kirjeldatakse üksikasjalikult kõiki regulatiivseid ja võrkude muudatusi, mis on vajalikud Baleaaride integreerimiseks mandri elektriturule. Kavas tuleb selgelt kindlaks määrata erinevad vajalikud meetmed ja lisada ajakava, milles määratakse kindlaks kõige olulisemad vahe-eesmärgid,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Hispaania Kuningriigile tehakse Baleaaride osas erand määruse (EL) 2019/943 artikli 3 esimese lõigu punktide a, b, e, k, o ja p, artikli 6, artikli 7 lõike 1, artikli 8 lõigete 1 ja 4, artiklite 9, 10, 11 ja artikli 22 lõike 2 sätetest ning direktiivi (EL) 2019/944 artikli 40 lõigete 4–7 sätetest.

Artikkel 2

Artikli 1 alusel tehtud erandit kohaldatakse kuni kaksteist kuud pärast päeva, mil võetakse kasutusele uus Balearide ja Hispaania mandriosa vaheline elektriikaabel.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud Hispaania Kuningriigile.

Brüssel, 16. mai 2025

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Dan JØRGENSEN
